

TÜRK YURDU

MÜSLÜMANLARIN BUGÜNKÜ MESELELERİ

Doç. Dr. Mücteba UĞUR* Mehmet Nuri YILMAZ*
Prof. Dr. Süleyman Hayri BOLAY* Prof. Dr. Mehmet
AYDIN* Doç. Dr. Mustafa İSEN* M. Pierre P.
KALTENBACH* Yrd. Doç. Dr. Cevdet ŞANLI* Prof.
Dr. Muhammed Ferid HİCAB* Dr. Recep KILIÇ*
Süleyman BAYDAR* Doç. Dr. Hasan ONAT*

*

AYIN YORUMU

Doç. Dr. Ümit ÖZDAĞ

*

Asıl Yanlış

Prof. Dr. Reha Oğuz TÜRKKAN

*

İlginç Bir Rus Yorumu

Çev. H. KERİM

*

Zil, Eşarp ve Gül

Hüseyin MÜMTAZ

*

BU AYIN SİMALARI

Atatürk'ün Büyük Turan Fikri* Abdülhak Şinasi
HİSAR'dan Hamdullah Suphi TANRIÖVER'e
Mektuplar* Osman Yüksel SERDENGEÇTİ*
Dr. Cihat FETHİ TEVETOĞLU*

*

ŞİİR

Bahtiyar VAHAPZADE

75

Cilt 13 • Kasım 1993 • KDV Dahil 15.000 TL.

TÜRK YURDU

Türk Ocağı Merkez Hey'eti'nin
Aylık Yayın Organıdır.

7. Devre 13 Cilt 75. Sayı (421) Kasım 1993

Sahibi

Türk Ocağı Merkez Hey'eti Adına
Prof. Dr. Orhan Düzgüneş

Umûmî Neşriyat Müdürü
Alâaddin Korkmaz

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Prof. Dr. Orhan Kavuncu

Teknik Müdür
Ümit Yaşar Gözüm

İdari İşler
Hakan Memur

Yayın Kurulu
Nevzat Kösoğlu * Sadi Somuncuoğlu
Nuri Gürgür * Yücel Hacıoğlu
Prof. Dr. İskender Öksüz
Ali Akbaş * Ruhi Özbilgiç
Dr. M. Çağatay Özdemir

İdare Yeri
Sezenler Sokak 4/12 Sıhhiye-ANKARA
Tel : (4) 229 69 74 • Fax : (4) 229 69 74

Yazışma Adresi
P.K. 429 Kızılay - ANKARA

Fiyatı 15.000 TL.
Yıllık Abone 180.000 TL.
Öğretmen ve Öğrenci 150.000 TL.

Yurtdışı Abone :

Avrupa ülkeleri için 50 DM.
Diğer ülkeler için 30 Dolar

Abone Ücreti: "Türk Yurdu 257311 numaralı
posta çeki" hesabına, yurtdışı havaletleri için
de T.C. Ziraat Bankası Kızılay-Ankara Şubesi
1432 numaralı banka hesabına yatırılarak
P.K. 429 Kızılay-Ankara adresine bilgi verilir.

Dizgi - Baskı
SİSTEM OFSET LTD. ŞTİ.

Sırazburg Cad. 30/B Sıhhiye-ANKARA
Tel : 229 18 81 - 231 32 57

Yayınlanan yazıların muhtevasına ait sorumluluk
yazarlarına aittir. Yayınlanacak yazılar üzerinde
yazarından müsaade alınarak gerekli düzeltmeler
yapılabilir. Gönderilen yazılar yayımlansın
yayımlanmasın iade edilmez.

İÇİNDEKİLER

- Doç. Dr. Mücteba UĞUR 2 Müslümanların Önde Gelen Meseleleri
- Mehmet Nuri YILMAZ 7 Geçmişte ve Günümüzde Müslümanların Meseleleri
- Bahtiyar Vahapzade 10 Aclardan Toklara (Şiir)
- Prof. Dr. Süleyman Hayri BOLAY 11 Müslümanların En Büyük Meselesi
- Prof. Dr. Mehmet AYDIN 13 İslâm Dünyasına Kısa Bir Bakış
- Doç. Dr. Mustafa İSEN 16 Balkan Müslümanları
- M. Pierre P. KALTENBACH 19 Fransa Reforme Edilmiş Bir İslâmın Doğuşunu Destekleyebilir
- (Çev. Eriman TOPBAŞ)
- Yrd. Doç. Dr. Cevdet ŞANLI 22 İlk İslâmî Türk Eserlerinde Hz. Peygamberimiz
- Prof. Dr. Muhammed Ferid HİCAB 25 Çağdaş İslâm Siyasal Düşüncesinde İslâmıcı Hareketler
- (Çev.: Ar. Gör. Mevlüt UYANIK)
- Dr. Recep KILIÇ 34 Peygamberimizi Doğru Anlayabilmek
- Süleyman BAYDAR 37 Türk Irkı Niçin Müslüman Oldu?
- Doç. Dr. Hasan ONAT 45 Din Anlayışımızın Kaynakları Üzerine Bazı Düşünceler
- Doç. Dr. Ümit ÖZDAĞ 50 AYIN YORUMU / Toparlanan Rusya ve Tökezleyen Türkiye
- Prof. Dr. Reha Oğuz TÜRKKAN 53 Asıl Yanlış
- Çev.: H. KERİM 55 Kadrolar Herşeyi Halletti
- Hüseyin MÜMTAZ 58 Zil, Eşarp ve Gül
- Cevdet YILMAZ 60 Atatürk'ün Büyük Turan Fikri
- Yücel HACALOĞLU 62 Abdülhak Şinasi Hisar'dan Hamdullah Suphi Tanrıöver'e Mektuplar
- Muharrem YELLİCE 67 Serdengeçti
- Recep YİĞİT 69 Dr. Cihat Fethi Tevetoğlu ve Eserleri
- Arş. Gör. Süleyman GENÇ 72 Türk Kültüründe Tire Sempozyumu
- Kemal KARAHAN 74 Kitaplar Arasında
- 76 Türk Ocaklarından Haberler

PEYGAMBERİMİZİ DOĞRU ANLAYABİLMEK

Peygamberimiz Hz. Muhammed, milâdî 571 yılında Rebûlevvel ayının 11'inci gününü 12'nci güne bağlayan gece dünyaya geldi. 1422 yıl önce bir rahmet ve merhamet peygamberi olacak olan Hz. Muhammed Mekke'de doğdu.

insanlık bugün, "âlemlere rahmet olarak gönderilen" Allah elçisini, her zamankinden daha fazla tanımak ve onu doğru anlamak ihtiyacındadır. Rahmet ve merhamet peygamberini doğru anlama keyfiyeti; Müslüman insan için, müslüman olmasının gerekli kıldığı dinî bir görev durumundadır.

Hız. Peygamberi doğru anlamak, Müslüman için bir zorunluluk arz etmektedir. Çünkü o, Müslümanın örnek alabileceği; her şeyiyle taklid edebileceği tek insan durumundadır. Bu açıdan Hz. Muhammed, Allah'ın insanlığa sunduğu model insan görünümündedir.

Hız. Peygamber'in hayatı için, "dinî buyrukların sosyal hayata geçirilmiş somut şekilleridir" demek, yanlış olmasa gerektir. Bir başka ifadeyle onun hayatı, ilahî olan vahiylerin beşerilemiş şekilleridir.

İnsanlığın mutlu olabilmesi ve huzurlu yaşayabilmesi; her devir ve her durumda Allah elçilerine kulak vermesine ve onları doğru anlayabilmesine bağlı gibi gözükmemektedir. Çünkü insanların bilimsel çalışmalarla teknolojik bir gelişmeyi sağlaması mümkün olabilmektedir. Ancak mutluluk ve huzurun elde edilebilmesi için bilimsel çalışmalar, yalnız başına yazık ki yeterli olamamaktadır.

Bilimsel çalışmalar sayesinde insan, içinde yaşadığı tabiatı daha verimli kullanılır hale getirmekte; büyük çapta tabii âfetlerin önüne geçmektedir. Daha doğrusu etrafında olup biten olay ve olguları, bilimsel bilgisi sayesinde, insanın kontrol altına alması mümkün olmaktadır. Ne var ki bilim, tabiatı gereği, varolanla ilgilenir. İnsan ise, her zaman varolan olguların bilgisiyse yetinmez. O, aynı zamanda varolanı aşır, "olması gerekenin" bilgisini de elde etmek ister.

İnsanın ilgi alanını iki gruba ayırmak mümkündür. Bu ilgi alanlarının birincisini, etrafında olup biten tabii ve beşerî hadiseler dünyası oluşturur. İnsanın bunlarla sistemli bir şekilde ilgilenmesi, tabii ve beşerî bilimleri meydana getirmiştir. İşte fizik, kimya, jeoloji gibi tabii bilimler, insanın etrafındaki tabii olaylarla sistemli bir şekilde ilgilenmesi sonucunda ortaya çıkmış olan bilim dallarıdır.

Tabii olaylarla ilgilenen insanın, etrafında olup biten beşerî hadiselerle ilgisiz kalması mümkün değildir. Böyle bir ilgisizlik, insanın tabiatına aykırıdır. Sosyoloji, psikoloji, antropoloji gibi sayısını çoğaltabileceğimiz beşerî ilimler de; işte insanın beşerî olgular dünyasıyla sistemli olarak ilgilenmesi sonucunda oluşan disiplinlerdir.

İnsanın bilimsel faaliyeti içinde gerek tabii, gerekse beşerî olgularla ilgilenirken, dikkat ettiği en önemli nokta, olanı olduğu gibi kavrayabilme endişesidir. Bilim adamı, ilgilendiği alanı, hiç çarpıtmadan olduğu gibi ortaya koymaya çalışır.

Buraya kadar insanın ilgi alanına giren tabii ve beşerî olgular dünyasından bahsettik. Şimdi de sözünü ettiğimiz bu olgular dünyasından farklı bir ilgi alanından bahsedelim. İnsanın ilgi alanının ikincisini de, **değerler dünyası** oluşturur.

Değerler dünyası, olgular dünyasından farklılık arz eder. Çünkü değerlerin bilgisi; olanın değil, olması gerekenin bilgisidir. Olması gerekenin ne olduğunu tesbit edebilmek için, sadece tabii ve beşerî olguları bilmek yeterli değildir. Bunu bir örnekle açıklığa kavuşturmaya çalışalım. Bir toplumda hırsızlık olayının olması, beşerî bir olgudur. Her hangi bir toplumda hırsızlığın son derece yaygın olduğunu bilmek; onun, olması gereken bir iş olduğunu göstermez. Ne kadar yaygın olursa olsun hırsızlık, yine de yapılmaması gereken bir eylem olma özelliğini korumaya devam eder. İşte hırsızlık gibi kötü olan herhangi bir eylemin yapılmaması gerektiği hakkındaki bilgimize, olması gerekenin bilgisi diyoruz. Olması gerekenlerin bilgisi ise, değerler dünyamızı oluşturur.

İnsan nasıl tabii ve beşerî olaylarla ilgilenmeden edemiyorsa, aynı şekilde değerler dünyasıyla ilgilenmeden de edemez. Çünkü insan, sadece bilgi sahibi olan değil, aynı zamanda eylemde bulunan bir şahsiyettir.

İnsan, hangi eylemlerinin iyi, hangilerinin kötü olduğuna; neleri yapır, neleri yapmaması gerektiğine karar verirken zorundadır. İyi-kötü, sevap-günah, helâl-haram gibi kavramların hepsi, bize olan hakkında değil, olması veya olmaması gereken hakkında bilgiler veren anahtar terimlerdir.

Olgu veya hadiseler hakkındaki bilgileri, bilim sayesinde elde ederiz. Bilimsel bilgilerimiz arttıkça, olgular dünyasını daha iyi tanıma imkanına kavuşuruz. Olması gereken veya değerler dünyasıyla ilgili bilgi kaynaklarımızdan öncelikli ikisi din ve ahlâktır.

Gayeleri açısından din ve ahlâk arasında son derece büyük bir yakınlık vardır. Her ikisi de, insanı hem kendisiyle hem de toplumuyla barışık, uyumlu, huzurlu ve mutlu bir şahsiyet haline getirmek ister.

Dr. Recep KILIÇ

Din; insanın hem Allah, hem insan, hem de âlem ile ilişkilerini düzenlemek üzere, Allah tarafından konulmuş olan değerler manzumesinin adıdır. Bu itibarla din, insanın gerçek anlamda mutluluğu yakalayabilmesi ve yaşayabilmesi içindir.

İnsanın Allah ile ilişkilerini düzenleyen değerler, doğrudan doğruya, dinin iman ve ibadet esaslarını belirler. İnsanlararası ilişkileri düzenleyen dinî değerler ise, gerek ferd, gerekse toplum çapında beşerî ilişkilerle ilgilenen Ahlâk, Hukuk ve bir dereceye kadar da görgü kurallarına kaynaklık eder. İnsan-âlem ilişkilerini düzenleyen değerlere gelince; onlar, insanın içinde yaşadığı tabii çevresine karşı takınması gereken tavırları belirler. Varoldan edindiği bilgiyi insana nasıl kullanması gerektiğini öğreten bu değerlerdir.

Görüldüğü gibi din, girebileceği ilişkilerin hepsinde insanı bir bütünlük içinde kavrar ve ona şekil verir. Dinin, bütünlüğü içinde insanı kavrayıp ona şekil vermesi, vahiy aracılığı ile olur. Yüce Allah, insan için gerekli olan her şeyi, bir taraftan vahiy ile insana bildirmiş; diğer taraftan da Peygamberler vasıtasıyla, bildirdiklerinin sosyal hayata nasıl geçirileceğinin somut örneğini göstermiştir.

Din'in insana ulaşması ve öğretilmesi konusunda Peygamber'in önemi son derece büyüktür. Dini koyan Allah'tır; ama onu eksiksiz bir şekilde beşeriyete sunan Peygamber'dir. Bu sebepten gerçekten dindarlık; Peygamber (A.S.)'ı doğru anlamak ve onu layıkıyla örnek alabilmekle mümkün olabilir.

Allah-u Teâlâ, Peygamberimizin insanlara şöyle söylemesini ister: "De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun; böylece Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayan ve esirgeyendir."(1)

Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah, her millete bir uyarıcı gönderdiğini(2) ve peygamber göndermeden hiç bir topluluğu sorumlu tutmayacağını açıklar. Bu konuda da şöyle buyrulur: "Kim hidayet yolunu seçerse bunu ancak kendi iyiliği için seçmiş olur; kim de doğruluktan saparsa, kendi zararına sapmış olur. Hiç kimse başkasının günahını üstlenmez. Biz, peygamber göndermedikçe kimseye azap edecek değiliz."(3)

Her peygamberin kendine has ayrı bir özelliği vardır. Ancak hepsinin ortak paydası; birer insan olmaları, kendi toplumlarının içinden çıkmış olmaları, toplumlarıyla aynı ortam ve kültürü paylaşmalarıdır. Kur'an-ı Kerim'de bu konu şöyle dile getirilir: "İlâhî buyrukları tam olarak açıklasınlar diye her peygamberi yalnız kendi kavmi-

nin diliyle gönderdik..."(4)

Peygamberler; getirdikleri dini insanlara sadece öğretmekle kalmamışlar, aynı zamanda onu en güzel şekilde yaşayarak dinin insan gücünün üstünde bir şey teklif etmediğini de göstermişlerdir. Bu açıdan Hz. Muhammed'in peygamberliği beşeriyet için Allah'ın bir lütfudur. Al-i imran Sûresi'ndeki âyet-i kerime de bu konudur: "İçlerinden, kendilerine Allah'ın âyetlerini okuyan, kendilerini temizleyen, kitap ve hikmeti kendilerine öğreten bir peygamber göndermekle Allah, mü'minlere büyük bir lütufta bulunmuştur."(5)

Bu durumda O'na inanan insanlara düşen görev, Allah'ın şu buyruğuna uymak olacaktır. "Peygamber size ne vermişse onu alın; neyi yasakladıysa ondan da kaçın. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı çetindir" (6)

Peygamber (S.A.V), bir taraftan Allah'ın buyruklarını olduğu gibi insanlara ulaştırırken diğer taraftan da ilâhî buyrukları en iyi şekilde uygulayarak başka insanlara örneklik eder. Allah'ın buyrukları eyleme dönüştürüldüğü takdirde, nasıl bir insan ortaya çıkacağı konusunda, insanlar Hz. Peygamber'in şahsında açık, somut bir model bulurlar.

Burada günümüz insanını meşgul eden önemli sorulardan biri şudur: Peygamberimizden 14 asır sonra, O'nun yaşadığı kültür ve coğrafyadan apayrı bir ortamda yaşayan insanın, Hz. Peygamber'i bugün örnek alması ne kadar mümkündür?

Öncelikle belirtilmelidir ki, Peygamberimizi örnek almak, Müslüman insan için dinî bir görevdir. Çünkü Yüce Allah Peygamber (S.A.V)'e hitaben "muhakkak sen, çok yüce bir ahlâk üzeresin"(7) buyururken; insanlara hitaben de "Gerçekten sizin için; Allah'a ve âhiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredener için, Resûlullah'da çok güzel bir örnek vardır"(8) buyurur.

Demek ki Hz. Muhammed (S.A.V)'i bugün de örnek ve model alabilmek mümkündür; daha doğrusu, ilâhî hitap dikkate alındığında, bu mümkün olmalıdır. Ancak O'nu gerçek anlamda örnek alabilmeyi, şartları vardır. Bu şartların başında, Kur'an-ı Kerim'in iyi öğrenilmesi gelir. Çünkü Hz. Peygamber'in hayatını birinci derecede yönlendiren Kur'an-ı Kerim'dir.

Kur'an-ı Kerim'i öğrenmek, Müslümanlar için son derece önemlidir. Çünkü Kur'an: "Allah'a hakkıyla inanlar için bir rehber"(9), "mü'minler için müjdeleyici"(10) "doğruyu yanlıştan ayırd edici"

(11) bir ölçüttür.

Bu özelliklerine ilave olarak Kur'an-ı Kerim: "mü'minler için şifa ve rahmet"(12) ve nihayet bütün insanlık için de, "beşeriyeti her türlü karanlıktan aydınlığa çıkaracak"(13) kapasitede mukaddes bir kitap durumundadır.

Bütün bu özellikleriyle tarihte İslâm medeniyetinin ateşleyici gücü olmuş olan Kur'an-ı Kerim; bugün de aynı misyonu taşımaya devam etmektedir. Ancak, bütün bu fonksiyonlarını icra edebilmesi, herşeyden önce insanın Kur'an'ın anlamını öğrenmesi ve onu iyi anlaması ile gündeme gelebilecektir. Çünkü İslâm medeniyetini geçmişte kurmuş olan insanlar, Kur'an'ı gerektiği şekilde anlamış insanlardı. Bugün de yeni bir İslâm medeniyetinden bahsedebilmeyi ön şartı, Kur'an-ı Kerim'i anlamış Müslüman insanın yetişmesidir.

Kur'an'ı öğrenmenin ise; onu okumak ve anlamaya çalışmaktan başka yolu gözükmemektedir. Her insanın bilgi kapasitesi ve anlayış gücüne göre Kur'an'dan alacağı dersler ve çıkaracağı ibretler vardır.

Hz. Muhammed'i örnek alabilmenin Kur'an-ı Kerim'den sonra, ikinci önemli şartı ise: O'nun olaylar karşısında takındığı tavırları iyi bilmekten geçer. Bu ise O'nun hayatını iyi öğrenmekle mümkün olabilir.

İnanan insanlar; Resûlullah'ın kendileri için model olduğu ve örnek alınması gerektiği hususunda hemfikir olmalıdırlar. Bizce bugün Müslümanlar için cevap aranması gereken hayati konu: Peygamberimizi örnek almanın ne anlama geldiği konusu olmalıdır.

Peygamberi örnek almak: O'nun belli bir tarih ve coğrafyada yaşadığı hayatı bugün tekrar yaşamaya çalışmak mıdır? Yoksa; O'nun kendi zamanındaki olaylar karşısında takındığı tavırları kavrayıp, aynı tavır alışları bugün de geliştirmeye alışmak mıdır?

Peygamberimizin yaşadığı hayatın aynısını yaşamaya çalışmak ile, onun o dönemde giydiklerinin aynısını giyme; yediklerini yeme ve günlük ihtiyaçlarını gidermek üzere kullandığı eşyanın aynısını bugün de kullanma gayreti anlaşılıyor.

Peygamberimiz, yaşadığı zaman ve coğrafyada başka insanlar gibi hayatını sürdürdü. Yani O, dönemdeki insanların yediği yemeklerden yiyor; o kültürde kullanılan malzemeleri kullanıyordu. Zamanın Mekke toplumunda yaşayan insanlar gibi, Peygamberimiz entari türünden elbise giyiyor; başka insanlar gibi o da yemeği elle yiyordu. Çünkü o günün ve o

coğrafyanın şartları öyle gerektiriyordu.

Şimdi, Peygamberimizi örnek almak adına, "O yemeği elle yiyordu öyleyse bizim de elle yememiz gerekir" gibi bir düşünceye kapılmak ve bunu din adına savunmak, İslâmî bir zihniyeti mi temsil etmektedir? Acaba Yüce Allah Hz. Peygamber'in örnek alınmasını isterken, böyle bir örnek almayı mı kastetmektedir?

Peygamberimizin; nübüvvetten önce hangi tarzda yemek yiyorsa, nübüvvetten sonra da yemeğini aynı şekilde yemeğe devam ettiği, bilinmeyen bir husus değildir. Bu durumda şunu rahatça söyleyebileceğimize hakkımız olmalıdır: Hz. Muhammed'i örnek almak, onun bir insan olarak günlük hayatını devam ettirmek üzere yaşadığı hayatın biçimsel yönünü aynen yaşamaya çalışmak demek değildir. Çünkü hayatın biçimsel yönü, büyük çapta gelenek ve göreneklerle şekillendirilmektedir.

Hız. Peygamber'i örnek almayı: sahip olduğu ahlâkî faziletlerin hayata geçirilmesi; getirmiş olduğu dinî zihniyetin benimsenmesi ve gelişen olaylar karşısında onun almış olduğu tavırlara benzer tavırların sergilenmesi şeklinde anlamın daha doğru olacağı kanaatindeyim.

İfade etmeye çalıştığım tarzda Peygamberimizi örnek alma işinin, öncelikle Onun hayatını iyi öğrenmeyi ve doğru değerlendirmeyi gerektireceği aşikardır. Çünkü bir şeyin örneğini çıkarma işleminde olduğu gibi, bir insanı örnek alma hususunda da, örneği alınacak şeyin veya insanın doğru tanınması ve hakkında yeterli bilgi sahibi olunması zâret arzedir.

Şüphesiz, Peygamberimizin almış olduğu tavırlara benzer tavırları sergileyebilecek işi, söylenildiği kadar kolay bir iş değildir. Çünkü sözünü ettiğimiz tavırların sahibi peygamberdir. "Efendim, Peygamber de nihayet bir insandı, aynı tavırları sergileyebilmek niye zor olsun" demek, meseleyi ya hafife almak ya da önemini kavrayamamak demektir.

Hız. Peygamber'in beşer olması hususu, İslâm dininin özellikle vurguladığı bir gerçektir. Zaten, beşer olduğu içindir ki, Hz. Muhammed beşeriyet için model insan durumunda olmaktadır. Ancak Peygamber (S.A.V), insan olmasına rağmen, başka insanlar tarafından yaşanma imkanı olmayan bir tecrübeye de sahiptir. Bu tecrübe vahiy tecrübesidir. Diğer insanlardan farklı olarak, onun böyle bir tecrübeyi yaşayan insan olma özelliği gözardı edilirse, Hz. Peygamberi doğru anlama inkarı kaçırılmış olur.

Beşer olma ortak paydamız yanında bizimle onun arasındaki fark, onun Allah'tan doğrudan doğruya vahiy alan bir

özelliklerinin olmasıdır. O, başka hiçbir insanın tecrübe edemeyeceği bir vahiy tecrübesine sahiptir. Böyle bir vahiy tecrübesinin insan şahsiyeti üzerindeki tesirini tam olarak anlama ve kavrama imkanımız yoktur. Çünkü bu nitelikte bir tecrübemiz yoktur.

Sözünü ettiğimiz vahiy tecrübesi, sıradan beşerî tecrübelerle karıştırılmamalıdır. Çünkü beşerî tecrübeye, merkez insandır, inisiyatif insandır. İnsan; istediği zaman, beşerî tecrübeyi başlatmaya ve sona erdirmeye muktedir. Oysa vahiy tecrübesinde merkez insan değil Allah'tır. İnsan istediği zaman değil, ancak Allah istediği zaman, insan vahiy tecrübesini yaşama imkanına sahip olabilmektedir. Bu sebepten Hz. Peygamber'in yaşadığı vahiy tecrübesi ile beşerî tecrübe arasında bir nitelik farkı bulunmaktadır. Günümüzde Peygamber'in vahiy tecrübesine sahip herhangi bir insan olmadığı gibi böyle bir tecrübeyi artık hiç kimsenin yaşama imkanı da yoktur. Çünkü peygamberlik kurumu, Hz. Muhammed ile son bulmuştur. Hz. Muhammed'in adının "hâtem'ul enbiyâ" olması bu sebeptendir.

Hız. Peygamber'in hem insan olması, hem de Allah'tan doğrudan doğruya vahiy almış olması gibi çift boyutlu yönü, zaman zaman yanlış değerlendirmelere sebep olmaktadır. Kimisi önceliği onun insan olmasına vererek, vahiy tecrübesini ya gözardı etmekte ya da gereken önemi vermemektedir. Kimisi de onun vahiy alan yönünü ön plana çıkartıp, adeta insanî boyutunu görmek istemektedir. Her iki tutum yanlışlanabilir, onun hem beşer olmasının, hem de vahiy tecrübesine sahip olmasının bir arada değerlendirilmesine bağlıdır.

İşte Hz. Peygamber'in ortaya koymuş olduğu tavırların aynısını sergileme işinin zorluğu, onun aynı zamanda vahiy tecrübesini yaşayan, Allah ile doğrudan iletişim kuran yönünden kaynaklanır. Ancak beşer olma yönü gözönüne alınca da, onun tavırlarına benzer tavırları geliştirip sergileme işi, imkansız olmalıdır. Görülüyor ki Peygamber'i (A.S.) bugün örnek alma işi, imkansız değil ama söylenildiği kadar kolay da olmayan zor bir iştir. Ona inanan insana düşen, zor olanı başarma azmi ve gayreti içinde olmaktadır.

Sözünü ettiğim türden bir gayret içinde olan insanın, özellikle sağlıklı bir dinî zihniyete sahip olması gerekir. İslâmın istediği anlamda sağlıklı bir dinî zihniyete sahip olmayan insanın; Hz. Peygamber'in Müslüman insanda görmek istediği tavırları sergileyebilmesi mümkün olmaz.

Sözünü ettiğimiz bu dinî zihniyet ile dile getirmek istediğimiz konu şudur: Günümüzde genel olarak Müslüman insanımız; din hakkında kendi gayret ve

araştırmaları sonunda değil de, ya ailesinden, ya da içinde yaşadığı toplumdaki gördükleri veya işittikleri ile bilgi sahibi olmaktadır. Bir başka ifadeyle müslümanın dinî bilgisi, büyük çapta şifahî kültüre dayanmaktadır. Bugün sahip olunan dinî zihniyeti büyük çapta şekillendiren, sözünü ettiğim bu şifahî kültürdür.

Şifahî olan, yani ağızdan ağıza nakledilerek gelen kültürün şekillendirdiği dinî zihniyette; din, dinimizmi bütünüyle kaybetmekte; din ile gelenek ve görenekleri birbirinden ayırd etme imkanı ortadan kalkmaktadır. Ayrıca dinî bilgi, mev'ize ve menkıbe seviyesine indirgenmekte; menkıbeler ile dinî bilgileri birbirinden ayırd edecek ölçüt kaybolmaktadır. Böyle bir ölçütün kaybı ise, dinî bilginin kendi sistematigi içinde doğrulanıp yanlışlanabilme imkanını ortadan kaldırdır. Böylece dinî alan, bütünüyle irrasyonel, mitik ve mistik bir alan haline gelmiş olur.

İslâmiyet, esasen şifahî kültüre dayalı dinî zihniyeti yıkmak veya düzeltmek için gelmiştir. Bunu anlamak için Allah-u Tealâ'nın Peygamberimize göndermiş olduğu sadece ilk âyet-i kerime üzerinde dikkatlice düşünmek yeterlidir.

Yüce Allah'ın Peygamberimizin şahsında insanlığa gönderdiği ilk ilâhî mesajın "Oku!" şeklinde tecelli etmiş olması son derece anlamlıdır. İşte İslâmın istediği anlamda bir dinî zihniyete sahip olmanın ilk ve vazgeçilmez şartı, Allah'ın OKU emrine uymaktır.

İşte Allah'ın "oku!" mesajına kulak veren insan, Kur'an-ı Kerim'i, hadis-i şerifleri ve bunlar etrafında oluşmuş kültür birikimini okuyup, üzerinde fikir yürütmeye başladığında, Hz. Peygamber'i doğru anlama yoluna girmiş olacaktır.

KAYNAKLAR

- (1) Al-i İmran Sûresi, 31'inci âyet.
- (2) Ra'd sûresi, 7'nci âyet.
- (3) İsrâ sûresi, 15'inci âyet.
- (4) İbrahim sûresi, 3'üncü âyet.
- (5) Al-i İmran sûresi, 164'üncü âyet.
- (6) Hasr sûresi, 7'nci âyet.
- (7) Kalem sûresi, 4'üncü âyet.
- (8) Ahzab sûresi, 21'inci âyet.
- (9) Bakara sûresi, 2'nci âyet.
- (10) Bakara sûresi, 97'nci âyet.
- (11) Bakara sûresi, 185'inci âyet.
- (12) İsrâ sûresi, 82'nci âyet.
- (13) İbrahim sûresi, 1'inci âyet.